
НА КАКВО СА СПОСОБНИ ОДИТНИТЕ КОМИТЕТИ?

д-р Susanna Di Feliciano

*Ръководител „Отношения с ЕС”
Институт на дипломираните експерт-
счетоводители в Англия и Уелс (ICAEW)*

David Batal

*Съдружник,
Одит и изразяване на сигурност,
Deloitte, Чешка република*

На много неща, ако изобщо можем да съдим по одитните комитети в Централна и Източна Европа. Те оказват положително влияние и имат съществен принос, гарантирайки надеждно и съдържателно корпоративно отчитане. Но те са изправени и пред значителни предизвикателства в своята реакция на еволюиращите регулаторни рамки, променящите се бизнес потребности и бързите технологични изменения и новости, както и неопределеността и постоянната промяна в по-общата геополитическа и икономическа среда.

В Института на дипломираните експерт-счетоводители в Англия и Уелс (ICAEW) и Deloitte ние знаем, че ефикасните и ефективни капиталови пазари изискват доверие в корпоративната рамка. Одитните комитети са в центъра на тази постановка. Следователно не е учудващо, че ролята им значително нараства, което е особено видно в Централна и Източна Европа, където в много случаи одитните комитети са създадени и укрепени като резултат от членството в ЕС.

Поставихме си за задача да видим как те се справят. Осъществихме поредица от разговори с членове на одитни комитети в България, Чешката република, Унгария, Литва, Полша, Румъния и Словения — физически лица, участващи в работата на одитните комитети в различни видове корпоративни предприятия, осъществяващи дейност в различни отрасли и сектори. Съвместният ни доклад, *Положително влияние: одитните комитети в Централна и Източна Европа*, проучва техния практически принос – по начини, които може не винаги да са видими за страничния наблюдател – като същевременно се опитва да установи какви са предстоящите им задачи. Нашите констатации, макар и направени на базата на определен набор от страни, намират широк отзвук.

Изпълняване на основни отговорности

В центъра на взаимодействието между ръководството, съветите на директорите и задължителните одитори одитните комитети играят ключова роля, подкрепяйки почтеността и прозрачността на корпоративното отчитане. Това е така в много от страните от Централна и Източна Европа, където тяхната роля нараства и се разширява. Най-добре представящите се сред тях добавят действителна стойност, фокусирайки вниманието си върху въпроси по същество.

Нашият доклад включва конкретни примери. Качеството на звената за вътрешен одит е повишено чрез кадрово обезпечаване с високо квалифициран персонал. Въведено е отчитане съгласно МСФО. Оповестяванията във финансовите отчети са подобрени. Създадени са нови системи за бюджетиране. Качеството на звената за вътрешен контрол е повишено. Променена е по-общата организационна структура. Съответствието със законодателните и регулаторни изисквания се подлага на текущо наблюдение.

В перспектива, одитните комитети остават фокусирани върху въпроси, попадащи в обхвата на тяхната основна компетентност: финансово отчитане, вътрешен одит, вътрешен контрол, управление на риска и процес на задължителен одит. Списъкът не предизвиква учудване, съчетавайки „меките“ и „твърди“ законови изисквания. Той обаче прикрива известна промяна в приоритетите – така например, одитните комитети се занимават с въвеждането на новите МСФО стандарти и обмислят как да се адаптират към новите правила, отнасящи се до услугите, различни от одита.

Бъдещи предизвикателства

Проведените от нас разговори откритоиха редица преки и косвени предизвикателства. Изглежда, че одитните комитети в Централна и Източна Европа обръщат ограничено внимание на нови и възникващи въпроси. Независимо от бързите промени в дигиталния свят въпросите, свързани с кибер сигурността, защитата на данните, изкуствения интелект и анализа на данни, не са на екрана на радара на много одитни комитети. Възможно е това да отразява набора от умения на членовете на одитните комитети, тъй като много малко от тях са истински ИТ специалисти – макар въпросите на политиката и процедурите недвусмислено да попадат в сферата на техните компетенции.

Аналогично, само малка част посочват необходимостта да се реагира на по-обща регулаторни въпроси, независимо дали става дума за промени в механизми за подаване на сигнали за нередности, повишаване на изискванията за противодействие на изпирането на пари или дебат за реформа на данъчното облагане, споменавайки само някои от тях.

По подобен начин одитните комитети в Централна и Източна Европа се опитват да преодолеят затрудненията във връзка с риска. Отговорностите за

управление на риска честно са обтекаеми и не винаги добре дефинирани. В доклада ни се посочва, че не винаги е ясно кои рискове стават обект на разглеждане от одитните комитети – конкретни и специфични рискове, свързани с финансовия процес, или по-обща рискове, отнасящи се до корпоративния субект?

Одитните комитети не могат да работят в изолация – ефективността им зависи от доброто функциониране на по-общата корпоративна среда. Тук регулаторните органи очевидно играят ключова роля: в проведените от нас разговори многократно ставаше въпрос за оценяване на катализиращата роля на ЕС като фактор за промяна, независимо от ограниченото търсене от страна на инвеститорите (отразявайки вероятно мащаба на местните капиталови пазари). Профилът на одитния комитет в много от страните, обект на нашето изследване, се нуждае от подкрепа и усъвършенстване. Одитните комитети продължават да се възприемат като формално съществуващи органи, създадени основно с цел изпълнение изискванията на законодателството. Подобни виждания биха могли индиректно да обезсилят одитните комитети, ограничавайки способността им да вземат решения и подлагат на критична оценка действията на ръководството и задължителния одитор.

Възможности за подобрене

Не съществува валиден за всички ситуации модел на одитния комитет. Това отразява разнообразния характер на корпоративния свят, както и различните традиции по отношение на корпоративното управление. Одитните комитети обаче са изправени и пред редица общи практически проблеми. Във всички страни от региона съществуват възможности за подобрене, когато става въпрос за ангажиране с акционерите. Нивото на взаимодействие между одитните комитети и акционерите варира в широки граници. В много случаи диалогът може да е на по-чести интервали, а комуникацията – по-директна. Разбира се, това трябва да е двустранен процес.

В същата степен уменията, необходими за това да бъдеш ефективен член на одитния комитет, очевидно се променят. Изисква се по-голяма експертиза в областта на финансовото отчитане, одита и управлението на риска – както и познания, специфични за съответния отрасъл. Това, наред с добрите личностни, социални умения и изискванията за видима независимост. Трябва да бъдат взети под внимание и критериите за разнообразие. Намирането на кандидати, които да отговарят на всички изисквания, не е просто, като в много страни търсенето превишава предлагането. След като бъдат включени в одитните комитети, те се нуждаят във все по-голяма степен от по-структурирана подкрепа и съдействие, за да не изостават от нарастващата сложност на бизнеса и технологичните промени.

Трябва да бъде обърнато повече внимание на оценката на резултатите. Вземайки под внимание разширяващата се сфера на компетентност на одитните комитети (и, по-специално в ЕС, изискванията за текущо наблюдение, които сега се възлагат на надзорните органи), одитните комитети следва да се замислят как оценяват резултатите, евентуално с участието на външна експертиза.

***Д-р Susanna Di Feliciano** е ръководител „Отношения с ЕС”, базиран в Регионалния офис за Европа на Института на дипломираните експерт-счетоводители в Англия и Уелс (ICAEW) (Брюксел). Тя отговаря за позиционирането на Института на дипломираните експерт-счетоводители в Англия и Уелс (ICAEW) като авторитетен коментатор на арената на европейската публична политика, фокусирайки се върху области, представляващи интерес за счетоводния бранш, включително корпоративно управление и управление на публични финанси.*

***Г-н David Batal** е съдружник, Одит и изразяване на сигурност, Deloitte, Чешка република. Той е член на британската Асоциация на дипломираните експерт-счетоводители (FCCA) и задължителен одитор, регистриран от Камарата на одиторите в Чешката република. Той се специализира в одита на финансови институции, строителни компании и компании за недвижими имоти. В допълнение, той е водещ експерт в областта на услугите по изразяване на сигурност, включително консултант по управление на риска, услуги по вътрешен одит и екипа по нормативната уредба на сектора на финансовите услуги.*